

K O N Y V E K

VÖRÖS A NAP FELKORONGJA. (Az új görög nép legszebb dalai és balladái. Franklin.)

Nálunk eddig kevéssé, vagy egyáltalán nem ismert a görögök új költészetét. Klasszikusaikat legkiválóbb műfordítóink ültették át magyarra — hogy csak Devecseri Odysseia-fordítását említssem — a hosszú török elnyomás korának görög költőiből azonban jóformán nincs is fordításunk. E nemrég megjelent népdal- és balladagyűjtemény ezt a hiányt igyekszik pótolni.

A nép szabadságszeretete és szabadságvágya zeng ezekből a dalokból. S talán nem is meglepő, hogy sokszor a mi népdalainkhoz egészen hasonló hangot hallunk: a magyar nép és a görög nép évszázadokon át tartó küzdelme között sok hasonlóság van. Közelebbi téma ezeknél a verseknél a népet rab- szolgasorsban tartó török elnyomás elleni harc.

Mindenki tudja, hogy a dal a görögöknél már az ókorban is milyen művészi jelentőséggel bírt. S igen megkapó, ahogy az ókori dal-szellem, s általában a görög szellem folytatódik ezekben a dalokban és balladákban. Ahogy a mi dalaink, balladáink elevenen megtartották a keletről hozott hagyományokat, úgy a görögökéi is nagy ókori hagyományaikat. A sajátosan derűs görög gondolkodásmódot különösen bor- és szerelmi dalaik mutatják a legjobban. Érdekes, hogy az ókori, mitológiából Charonnak, az alvilág révészének alakja maradt a legelevenebb. De vigadozásra, ivásra bizony ritkán gondolhattak a hegyi harcosok. Évszázadokon át harcoltak szabadságukért. A harcot azonban sohasem adták fel. Példamutató az a töretlen erő, mely e dalokból is tükröződik. Ennek a küzdelemnek Markosz tábornok népének harca a méltó folytatása a végső győzelemért.

A verseket Samu János fordította kiűnően, az eredeti szöveghez, mint maga írja, csaknem szóról-szóra ragaszkodva. S a versek mégis élő, eleven dalokként

és balladáként hangzanak. A magyar népi formák felhasználása a görög nép sajátos hangjának átadásához kitűnően bizonyult. Egyedül a terjedelmet hiányolhatjuk: több és jellemzőbb balladát kellett volna felvenni a gyűjteménybe. A kis füzet elé Trencsényi-Waldapfel Imre írt tartalmas előszót, ismertetve a görögök évszázadokon át folyó szabadságharcát.

SZOKOLAY KÁROLY.

MICHAEL BUBENNOV: FEHÉR NYÍR-FA. (Athenaeum N. V.)

Az orosz nép hősi küzdelme a második világháborúban olyan élmények, szenvedések, megpróbáltatások sorozata, amelyekben keresztül mindennél nagyobb erővel tárhatja elénk egy realista író a szovjet nép igazi arcát. Bubenov regényében csakugyan ott van az egész szovjet nép. Andrej, a főhős, egyszerű kolhoz-paraszt, akit egy eldugott kis faluból sodor magával a háború orkánya s akinek sorsában és körülötte a faluban, a harctéren ott van az egész Oroszország. Érezzük a munkától, építéstől elszakított nép megdöbbenését a barbár pusztulás fölött, amit a német fasiszták zúdítottak rájuk.

Az író alakjai úgy élnek, cselekszenek, úgy viszonylanak egymáshoz, hogy mindez együtt egy dinamikus, küzdő, fejlődő valóságot tár elénk. Az emberek sohasem egy síkban helyezkednek el. Az ellentétek nemcsak a faluban, hanem egyetlen családban is élesen kiütözköznek. Andrej egyszerű, becsületes orosz paraszt. Építeni akaró szövetkezetű ember. Apósa, Jerofej Kuzjmic még a régi világ. Benne szívósan kítartanak és alkalmás pillanatra várnak az individualista hajlamok. Csak önmagát és saját környezetét látja, érzi Marijka igazi hú párja Andrejnek s köztük ott őrlődik édesanyai feltésével Alevtina Vasziljevna beteg, legyönglten.

S a hadsereg, a tisztek? A megpróbáltatás ott is levetteti az álarcot. Hátrálnak, egyre hátrálnak, egészen Mosz-

kváig. Valósin, az ezredparancsnok képtelen a nagy feladatoknak megfelelni. Loznevoj zaszlojparancsnok közönséges és gyáva áruková válik s az altisztek közül is akadnak ilyenek, de ott van köztük Jachno kommisszárus, Ozerov kapitány s ott van Andrej s az orosz nép többségét ők képviselik s mindennütt érezzük bennük a feszülő erő s hogy nekik kell győzni mégis. Hogy miért? Mert bennük a jövő szebb világa lángol.

Ugyanazt érezzük a németek által megszabadult falu, Andrej falujának további életében is. Nem élnek ott csupa hazafiak, szovjethez hű mártírok. Nem, de nem is borul föl semmi a nagy megpróbáltatásban sem. Felszínre kerül a sálak, de nyomban kitűnik az az életerő, amelyet a szovjetélet elültetett az emberekbe s ezt nem lehet többé megsemmisíteni. Él és sudáran felszökik mint a fehér nyírfa, amelyet nem pusztított ki a világháború legvadabb kavargása sem.

Lírai hang ez már, de ezzel kell végeznem, mert ezt az egész hősi époszt finom líra lengi át. Líra és csendes szépség, mely a harcból visszatérő jövőt, házát építő szovjet embert fogja majd körül és vezeti előbb és előbb a haladás útján.

S. J.

F. PANFJOROV: VIRÁGZO ÉLET. (Szikra.)

A szovjet társadalom nagy átalakulását mutatja be a nagy orosz realista író regénye. A legnehezebb problémát, a paraszt egyéni gazdálkodásból a kollektív gazdálkodásra való áttérés körül föllángoló harcait eleveníti meg.

Kérdés, hogy egy mindentől távoleső kis falu élete alkalmas lehet-e egy ilyen átfogó jelentőségű társadalmi átalakulás ábrázolására? Panfjorov regénye azt bizonyítja, hogy igen. Természetesen az aránylag szűk kereteknek megfelelő művészi ábrázolási mód teszi erre képessé. Egy csöpp a tengerben csupán ennek a volgamenti kis falunak az élete, de ebben a csöppben benne tükröződik az egész nagy szovjet társadalom harca az új világért. A dolgozó parasztok, kommunisták harca a kulákok ellen drámai feszültségre emeli a cselekményt. Az osztályharc a véletlekig kiéleződik, míg végül egy elkeseredett összecsapásban vezetődik le. Kétségtelemmé válik az új világ, az új, a dolgozó ember győzelme a régi világ felett. A harc még tovább folyik, de a traktor már vidáman

dalol a mezőkön, erősödik a közösség s mindig erőtlenebbé válik a kulákok ellenállása.

Roppant meggyőző erő és biztonság sugárzik Panfjorov regényéből, de soha sem enged a könnyebb, a romantikus ábrázolás kísértésének. Teljes egésszükben mutat rá a nehézségekre is. Kulákjai nem karikatúrák s kommunistái nem idealizáltak. Optimista kicsengésű, bár nem hallgat el semmit a bajokból. Kár, hogy a regény első része, az első és második „láncszem“ (fejezet) — talán a háttér szélesebb ábrázolásának kísérlete miatt — erősen mozaikszerű. Nehezen és túl bonyodalmasan indul. A többi részei sokkal egyenletebbek, meggyőzőbbek, kifejezőbbek

SERES JOZSFF

GEORGES POLITZER: A FILOZÓFIA ALAPELEMEI. (Szikra.)

A magyar kulturális, tudományos életben, iskoláinkban, egyeteminkben alig akad olyan mű, amelyik a haladó marxista dialektikus világnézet filozófiai alapjait népszerűen, kizérthehetően, alapelemeiben tárgyalná. Ilyen szempontból lézaggató könyv. Politzer kötele, amely a munkásság, a dolgozók számára kíván nyújtani támpontokat a világnézet, filozófiai alapfogalmak tisztázása terén.

Georges Politzer, a mártírhalált halt francia filozófus tudományos munkásságának nagy részét a világnézet és filozófiai kérdések progresszív megoldására szentelte. A fasizmus tetőfokán, a hitleri időkben a haladó, baloldali, francia tudományos körök táborába állott, tudományos és ellenálló munkásságát a németek által megszállt Párisban is folytatta egészen a mártírhalálig. Aragon a „Kommunista ember“-ben szépen jellemzi Politzer bátor kiállását és kemény elenállását.

A kiadó és a Szabolcsi Miklós vezetésével dolgozó Győrffy-kollégisták, a kötet fordítóit hézagpótló munkát végeztek a mű magyarnyelvű megjelentetésével. Lenin Empirikriticismusa, Marx, Engels filozófiai írásai, vagy a magyar tudósok közül Lukács György idevágó művei, mert a problémák mélyebb elemzését végzik, nem jelentenek könnyű és népszerű olvasmányt. Politzer kötele azért hézagpótló, mert nyelvezete könnyed, gördülékeny, tartalmi mondani valója egyszerű, világos, távol van minden doktriner nagyképszerűgtől és önmagateremtette áltudományos kédtől. A filozófia legalapvetőbb fogalmait és problémáit tárgyalja ez a kötet, de nem